

De Eraut

DAAR IN

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het auteursrecht.

Zondag 8 Augustus 1920. N°. 2220.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geboorteorten verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentie aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58-60, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.50 bij vooruitbetaling voor het buitenland en Ned.-Indië per jaar /7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers /-.15.

Advertentie: van 1 tot 5 regels /1.35, met inbegrip van bewijsnummer, voor elke regel meer /-.25. Aanvragen en vermelding van liefdegaven /-.12 per regel.

„Een man der ruste.”

Zie, de zoon, die u geboren zal worden, die zal een man der ruste zijn, want ik zal hem ruste geven van alle zijne vijanden rondom heen; want zijn naam zal Salomo zijn, en ik zal vrede en ruste over Israël geven in zijne dagen.

I. Kron. XXII 9.

Salomo, zoo werd het aan David van zijn grooten zoon geprofeteerd, zou een Vorst des Vredes, zou „een man der ruste” zijn. Had David schier al de dagen van zijn Koningschap bang en bitter met zijn vijanden moeten worstelen, men mag schier zeggen, dat 't was als om 't hoofd boven water te houden, met Salomo, zijn machtigen zoon, zou 't heel anders staan. Salomo, gelijk zijn naam van Vredesvorst het reeds aanduidde, zou in de lange dagen van zijn machtige bewindvoering schier geen zwaard te trekken hebben. Van rondom zou hem eere en toewijding van de Vorsten en Overheden, die hem omringden, ten deel vallen. Was David een „man van den krijg geweest”, Salomo zou een „man der ruste” zijn. Vrede van rondom zou den glans van zijn machtig bewind verhoogen. De roep van zijn majesteit zou van allen kant over de grenzen van zijn Rijk tot hem doordringen. Nog eer hij de Kroon aanvaardde, ging de profetie over zijn komend bewind uit. „Zijn naam zal Salomo zijn, en ik zal vrede en stilte over Israël geven in Salomo's dagen.”

De geheele indruk, dien straks, na Davids bezwijken, het optreden van Salomo als vorst over Israël maakt, is dan ook, dat de eere van het Koningschap thans eerst tot volken glans zou komen. Het bejaagde de God Israels om Salomo met buitengewoon rijke gave van wijsheid en inzicht te beërfolgen. Hetgeen waardoor hij uitblonk, waren niet de gewone gaven van een vaardig heerscher, maar schitterde in Salomo als in een geheel buitengewone gave van wijsheid en inzicht, die hem door Israels God verleend werd. Zonder overdrijving kan dan ook beleden, dat Salomo's optreden als Koning over Israël een eenig heerlijke begiftiging met rijke geestesgaven verried, en dat geen Vorst na hem op zoo schitterende wijze het bewind over Israël gevoerd heeft. Het uitemeende van Salomo lag in de rijke begaafdheid van zijn persoon, en in de zeldzaam gelukkige omstandigheden waarin het rijk van Israël destijds verkeerde. Salomo's Koningschap was een bewindvoering onder eenig gelukkige omstandigheden en met de zeldzaam rijke geestesgaven, waarmee het Israëls' God beëld had, hem te versieren.

Julius nu met het oog op die eenig rijke positie, waarin Salomo als Koning kon optreden, was het zoo bitter te betreuren, dat in zijn vorstelijke optreden een verzoeking school, waarvoor hij zoo jammerlijk bezweek. Is het gevaar dat hem van meet af bedreef, school in de vrouw. Een vorst als Salomo kon zich niet vergenoegen laten met een eenzijdig huwelijk. Uiteraard zou 't een heerlijke overwinning over zich zelf, en over de toenmalige zeden geweest zijn, indien hij zich van meet af met het bezit van één enkele vrouw vergenoegd had. Zulks was echter destijds de wet en regel niet. Zelfs van Jacob lezen we, hoe hij een tweetal vrouwen zich uitverkoort, en dat tweetal gehuwend nog met een tweetal andere vrouwen op losser voet verduidelde. De veelvrijer was in Salomo's dagen onder alle Vorsten van het omringende land de glorie, die van de bewindvoering schier onafscheidelijk was. In steen nu van deze zondige usantie te bestrijden, en het aantal zijner vrouwen en bijvrouwen te beperken, verviel Salomo al spoedig in de jammerlijke zonde, om de glorie van zijn rijk te willen verhoogen, door het aantal van zijn vrouwen en bijvrouwen steeds meer uit te breiden. In plaats van met den ernst die aan een Israëlitischen Koning voegde, het paleisveel van de vele vrouwen te bestrijden, gaf Salomo steeds meer aan de zondige neiging, die op dit punt ook in hem woelde, blijkbaar met heel zijn hart toe. Hij zocht er zijn eere in om den kring zijner vrouwen en bijvrouwen tot in de honderden uit te breiden, en toen verviel hij in de verdelende zwakheid en sloop door de vrouwenweelde in zijn paleis al spoedig het overhellen tot de afgoderij in zijn hart door. Hij zou „een man der ruste” zijn, maar juist dat vrij blijven van den krijg en dat steeds meer toenemen van zijn paleisweelde verzakte en verslapte zijn innerlijk zielsleven. Niet hij heerschte over de vrouwen in zijn paleis, maar de vrouwen begonnen over hem te heerschen, en

de droeve uitkomst was, dat de heidense vrouwen, die hij om zich verzamelde, steeds meer de heerschappij in zijn paleis zich aanmatigden, en dat even heerlijk als Salomo's eerste optreden was, even droef in zedelijk verval het einde van zijn bewind onderging.

De tegenstelling tusschen een David en een Salomo bepaalt en beperkt zich alsof niet tot zijn paleis, maar gaat zichtbaar in alle levenskringen door. Zelfs gaat men niet te ver, zoo men ook onder ons het vaak zoo uiteenlopend lot van gejaagde en rustige personen tegenover elkander plaatst. Ons lot onder de kluisden der menschen is niet voor heel onzen kring even gelijk. Ook in het gemeene leven valt aan den één o, een zoo rustig levenslot ten deel, dat vaak tot aan zijn levensende voortduurt, terwijl naast hem een ander zich van de wieg naar het graf voortbeweegt, die bijna geen rust gekend heeft, van de een spanning gedurig in de andere werd overgetild, en ten slotte bezweek zonder zelfs op zijn sterfbed den stillen vrede van een ongestoorde zielsgeleiding gekend te hebben. Ook in het geslachten veldt geenerzins nog altoos de Salomo's die in stillen, rustigen vrede hun jaren volvoelden, maar daarnaast en daartegenover stuit ge ook even gedurig op bange worstelaars, die schier van kindsben af nimmer stille rust en vrede gekend hebben, doch veelvuldig uit angst en zorg in telkens nieuwe beklemmende werden voortgestuwd. Nog altoos, gelijk het toen in 't paleis was, is 't ook bij ons nog in het gewone burgerlijk samenleven. Van den één kant strijd zonder einde, een worsteling zonder dat 't schier tot ruste komt, maar daartegenover dan o, nog zoo vaak de Salomonische ruste en stilte, dat men van der jeugd af nauwelijks bangen strijd gekend heeft, en schier tot aan zijn einde toe zich in stille ruste vergenoegen mag.

Doch wat men hierbij zoo herhaaldelijk over het hoofd ziet, is wat ook aan Salomo overkwam. Juist dat stille voortleven in ongestoorde vrede leidt er ook onder ons nog zoo vaak toe, dat men zich in zwakheden verliest en voor verleidingen bezwijkt, die juist uit dat stille en o, zoo rustige van ons gewone levenslot opkomen. De strijd van 't leven is ons dan gespaard, en vaak tot aan ons sterven blijft ons een existentie gegund, die voor het oog der wereld buiten alle strijd en verleiding omgaat, maar die belet nimmer dat in verachten vorm het gevaar ook ons gedurig op de hiel zit, en er allengs bij ons insluip, om juist in 't stil vertrouwen op onze geordende existentie, zijdelings in allerlei zonde uit te glijden. Ook wij zijn dan mannen en vrouwen van ruste. Het opwoelen van den bangen levensstrijd kennen we niet, maar heimelijk worden we toch gedurig door het lokas der verleiding benaderd, en gelijk Salomo zich zelf vergat, viel en zonk, zoo mengt zich dan ook in het stille burgerlijke leven zoo vaak en zoo licht een verleiding van allerlei bedenkelijken aard in geheel ons optreden. Ook van ons kan dan getuigd, dat zij een man van rust of een vriend van ruste heel nu leven door zijn konst, maar juist bij zulk een stil en zich terugtrekkend leven sluip dan zoo vaak als vanzelf zijdelings, evenals bij Salomo, zeldere de verleiding in, en niet wij zijn dan meer heer en meester over onze eigen toekomst, maar uitgedrukt bleek telkens weer ons innerlijk zielsbestaan te verzakken. En hoe rijk en schoon ons leven dan ook in den uitwendigen vorm blijkt, de boezemzonde, die ons verzakt, moge voor het oog der wereld verborgen blijven, maar God ziet ze, en uw ziel voelt o zoo bitterlijk, hoe God er u om vervolgt in uw zielsvrede.

Dr. A. K.

Koolwijken Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den heer J. G. S. te A. een partijje oude zilveren en bronzen munten van omstreeks Anno 1840. Streekte het ter navolging van hen die hunne preclous en antiekuitend wenschen dienstbaar te maken ten nutte van de Gereformeerde Kerk en het Christelijk onderwijs te Kootwijk. Da. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter, Arnhem, Velperweg 55.

Uit de Pers.

Dr. H. A. Bouma schrijft in het *Friesch Kerkblad* het volgende over het Agendum der Generale Synode:

Het voorloopig agendum der Generale Synode is thans vastgesteld en aan de deputaten verzonden. Niet minder dan het derde gedeelte van het blad, zijden-tal is noodig geweest om een overzicht te geven

van de ingezonden voorstellen, die betrekking hebben op de belijdenis-schriften, liturgie, enz. Niet minder dan negen Particuliere Synoden (Noord-Holland, Utrecht Noord-Brabant, Groningen, Zuid-Holland (N.G.), Friesland (N.G.), Zuid-Holland (G.G.), Drenthe en Gelderland) hebben voorstellen ingezonden, terwijl bovendien de Kerk van Overijssel, blijkbaar niet tevreden met wat aangenomen werd door de part. Synode, waaronder ze ressorteert, haar bekende voorstel heeft doorgezonden.

In geen dezer voorstellen is er sprake van, om veranderingen in de belijdenis na te brengen. Men wil die alleen uitbreiden met het oog op de dwalingen van onzen tijd. Minder is men er op gesteld, de bestaande formulieren in hun tegenwoordigen vorm te handhaven: verschillende voorstellen spreken van de wenschelijkheid, om „de liturgische geschriften te overzien” (wel een ietwat saaiere uitdrukking), en bijna alle openbaren ze eene begeerte om verandering te brengen in het bestaande huwelijks-formulier, waaruit wel blijkt, dat algemeen gevoeld het onbevredigende in de kerkelijke bevestiging van den huwelijken staat. Van verschillende kanten wordt aangedrongen op opheffing van een *anno fornicator*, n.l. voor het afdwingen van de openbare belijdenis, dat zeker geene overtuigendheid moet worden geacht.

Noord-Holland en Gelderland willen ruime keuze voor den *kerk-zang* en zouden daarom gaarne zien, dat de bundel „Eenige gezangen” eene uitbreiding onderging. Velen zullen dit verlangen deelen, wanneer ten minste werkelijke gezangen (dat zijn liederen, die ook gezongen kunnen worden) worden beleden. Wie weet, of de bundel, door de vereniging tot bevordering van den kerk-zang samengesteld, niet door de Synode met beide handen wordt aanvaard.

Van een tamelijk algemeen verlangen kan weer gesproken worden met betrekking tot het ontwerpen van een nieuw *kerkboek* voor de catechisten. Dr. Lundwehr heeft reeds eene te waardeeren proeve in deze richting gegeven, maar er kan nog twijfel gekoesterd, of zijne uitgave terstond de kerkelijke approbatie zal krijgen.

Er is groote verscheidenheid in de verschillende voorstellen, maar het moet tot dank stemmen, dat er een sterke eenheid optreedt in het uitgangspunt en in de hoofdzaak, en de verwachting is gegund, dat deze Synode het begin zal maken met een groot en betekenisvol werk.

Behalve deze, zijn er meerdere gegevens in het Agendum te vinden, welke wijzen op de belangstelling van de a.s. Synode. Er komt een rapport van „de Deputaten” tot advies in zake de algemeene beginselen en regelen, welke voor den *Evangelisatie-arbeid* behooren te gelden; eene vraag over de afsnijding van de Doopleden; een verzoek, om thans in behandeling te nemen het rapport inzake *kerkelijk recht* op christelijke scholen, dat in 1914 reeds werd uitgebracht, maar in den Haag en in Rotterdam niet behandeld werd; een rapport over de uitsluiting van de tucht na ongeoorloofde *echtscheidingen* en daarop gevolgd nieuw huwelijk; een verzoek om advies „hoe te handelen met leden der gemeente, die lid zijn van *organisten*, welke staan op den grondslag van den *Alte-testament*”.

Er is onvoldoende over de *voorzorg* van de *kerk* en de *kerk*. Alhier wordt van verschillende zijden er op aangedrongen, de cijfers der emeritaats-tractementen te verhoogen en in overeenstemming te brengen met de tegenwoordige duur van het leven, maar dan ook zijn er verschillende voorstellen, waarin de gedachte wordt uitgesproken, om de noodige gelden te verkrijgen door onderlinge samenwerking der Kerken.

Het herhaald voorkomen van *voorzorg* tot een anderen staat des levens door predikanten zonder bewijzing der Classis zal ook een onderwerp zijn, waarover ter Synode zal moeten gehandeld en uitgesproken, hoe in deze droeve gevallen de Kerken hebben op te treden.

Dan zullen natuurlijk behandeld moeten worden alle loopende zaken in ons kerkelijk leven, waarover door de verschillende Deputaten rapporten zullen worden uitgebracht en voorstellen zullen worden gedaan, waaraan het Agendum slechts met een enkel woord herinnert.

We weten nu genoeg, om vast te stellen, dat we dezer zomer eene zeer belangrijke vergadering zullen krijgen, die van groote betekenis zal wezen voor de toekomst.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Onderwerp — Ros — Huisdieren — Benhadad — Varken.

Benige vrienden zijn in een lastig geval. Een hunderd treedt in het huwelijk, en natuurlijk hebben de anderen hem daarmee geluk gewenscht in dicht en onduidelijk.

In een der verren komen deze regels voor:

Het paar, dat nu de schoonste band Des levens samen vlecht, Blijft steeds ons dankbaar lid gewijd, Oas hopen hart verknocht.

Nu zeggen eenige vrienden dat „de schoonste band” in den eersten regel moet zijn „den schoonsten band”. Andere zeggen hier. Wie heeft nu gelijk?

Zooals het er thans staat, zegt het vers, dat de schoonste band nu het jonge paar vereenigt. De band is dus *onderwerp*, altoos eerste naamval. De eerste regel is dus in orde.

Maar men kan er ook uitleren, dat het jonge paar den band vlecht, die hen nu verbindt. Dan wordt het paar *onderwerp*, de band *voorzorg*, en dus vierde naamval. Dan moet het wezen „den schoonsten band”.

We zijn dus in het gelukkig geval beiden partijen gelijk te kunnen geven. 't Is al naar men 't neemt. Alle twee gevallen zijn denkbaar, het komt, eerlijk gezegd, op het zelfde neer.

W.W. doet twee vragen, die allebei betrekking hebben op dieren. De eerste is: Welk onderscheid is er tusschen een *paard* en een *ros*?

„Rose” ook wel *orse* of *horse* was in de noordelijke landen van Europa de oude, algemeene naam voor een paard. In het Engelsch heet dit nog *horse*. De Sakser, die omstreeks 400 uit Duitsland naar Engeland overstaken hadden twee aanvoerders: *Herwit* (hengst) en *Horse* (paard) heetten.

Mettertijd kwam „paard” of „speerd” in zwang, een verkort, verbaasterd woord, in vele streken overgenomen. „Rose” kreeg een beperkte betekenis, en zoo is het gebleven. „Paard” is nu bij ons de algemeene naam. Elk ros is een paard, maar niet elk paard een ros.

Onder het laatste verstaat men een fier, edel, moedig en schoon dier, dat door hooge personen verlat wordt gebruikt, veel geld kost en goed onderhouden wordt, in één woord een paard dat moed, kracht en schoonheid vereenigt.

Wij lezen in Job 39: 22-28 een prachtige beschrijving van het Arabische paard:

„Zult gij het paard sterkte geven? Kunt gij zijne hals met doeder bekleden?”

Zult gij het beroeren als eenen sprinkhaan? De pracht van zijn gemit is eene verschikking.

Het graaft in den grond, en het is vroolijk in zijne kracht; en trekt uit, den geharnaste te gemoet.

Het belacht de vrees en wordt niet ontield, en keert niet wederom vanwege het sward. Tegen hem aan klettert de pijlkoker, het vlammeijzer der spies en der lans.

Met schudding en beroering slokt het de waarde op, en geloof niet, dat het is het geluid der basuin.

In het volle geklank der basuin zegt het: „Heeh! en iekt den krijg van verre, den donder der vorsten en het gejuich.”

Zulk een dier is een strijdros, en wekt aller bewondering.

Maar als iemand sei: De *rosen* voor de vulniskar zijn besikt; zou hij zich belachelijk maken. „Rose” behoort in den verheven stijl.

De tweede vraag luidt:

Wat moet men eigenlijk verstaan door huisdieren?

Dat niet allen dit weten bleek mij onlangs aan een jongen, die muizen en ratten ook voor huisdieren hield.

Na is er eenige aanleiding toe. Muizen en ratten toch bewonen vaak onze huizen, schoon ongenoden. Daarentegen zijn kamelen huisdieren, hoewel ze niet in de huizen der Oosterlingen wonen.

De zaak zit zoo.

Onder de dieren zijn eenige soorten door den mensch getemd en geschikt om hem van nut en dienst te zijn. Zoo geeft de koe melk, trekt het paard den wagen, enz.

Zulke dieren nu werden van oudsher door den mensch zoo veel noodig gevoerd, verpleegd en beschermd, o.a. om hen tegen boos, wild gedrag te verdedigen. In zeer oude tijden waren de dieren soms in de tenten of hutten, waar zelfs nu nog voorkomt. Ook kregen zij wel stallingen, kooien of schuilplaatsen dicht bij de woning der menschen. De dieren, waren in of bij het *hul*. Vandaar de naam *hulieren*, die thans wordt toegepast op alle dieren welke de mensch getemd heeft en in zijn eigen belang onderhouden.

Daarom zijn kippen, katten, koeien, ganzen en honden huisdieren. Ze zijn ons welkom. Maar ratten en muizen, torren en slakken doeden we of jagen we weg.

T. F. heeft in Koningen en Kronieken gelezen van Koning Benhadad, en vraagt nu of er meer koningen van dien naam zijn geweest. Voor zoover ik weet ja, en wel drie achter-eenvolgens.

Ten Noorden van Kanaan lag het grootste, krijgshaftige rijk, van Syrië, dat ten tijde van Achab, den koning van Israël, veel oorlog voerde. Omrent 700 v. Chr. werd het door Assyrië overvloed. De hoofdstad was Damascus.

Benhadad wil zeggen: zoon van Hadad; zoo heet een afgod uit Syrië.

De eerste Benhadad waar de Schrift van spreekt, leefde ten tijde van koning Asa van Juda en sloot met dezen een verbond tegen het rijk van Israël.

De tweede Benhadad was een zoon van den eerste, en leefde tijdens Achab, koning van Israël, met welken hij oorlog voerde. Hij was een machtig vorst maar onbetrouwbaar, spijziek en goddeloos. Het liep slecht met hem af, want zijn beveling Hazael vermoordde hem en volgde hem op.

De derde Benhadad was een zoon van Hazael, en voerde oorlog met Jerubeam de tweede. Hij verloor een groot deel van zijn gebied.

Onlangs, zegt B. K., was ik in een winkel van allerlei benodigdheden. Er kwam iemand die twee varkens zou koop. Ik kon niet blijven om te zien wat hij kreeg, maar wat kan hij bedoeld hebben?

Dieren toch onmogelijk.

Neen, waarschijnlijk een soort van schoier, die bij het kastenmaken wordt gebruikt tot het opmaken en glanzen van meubelen. De borstel is van varkenshaar; vandaar de naam.

HOOGHEIR.

Buitenland.

N.-Amerika. Hulp aan de Duitsch-Lutherische Zending.

Het scheen dat de in Amerika wonende Duitschers zich voor hun afkomst waren gaan schamen, seideit er een geweldige propagand

werd gemaakt voor den „vrijheidsoorlog” die de wereld van het Pruisisch militarisme moest bevrijden. Doch er kwam een keuring in de publieke opinie in de nieuwe wereld, en nu blijkt het dat er Duitschers in hun nieuw vaderland gevonden worden die het moederland in hun hart getrouw bleven, al was het dat het gedurende den oorlog bezwaarlijk ging daarvan openlijk getuigenis te geven. Ook zijn er tekenen, dat zij die van Duitschen oorsprong zijn en hun oorspronkelijke nationaliteit verloochenden, zich weer hebben bedacht en het nu toonen, dat zij zich slechts een tijd lang lieten intimideeren door het geroep dat Amerika, om Europa, ja de wereld te redden, zich tegen Duitsland keeren moest. Nu de vrede sedert een jaar gesloten is, kwam de ontgoocheling en nu durft menigen weer zich zelf zijn.

Het is bekend, dat de Engelsche regering bijna overal de Duitse zendelingen van hun arbeidsvelden heeft verdreven, ook dat Amerikaanse zendelingen hier en daar de Duitschers hebben vervangen. Nu bracht de „Luth. Zionbode” van 10 Mei de volgende verklaring omtrent de positie die de National Lutheran Council tegenover de Duitse-Lutherische Zending heeft ingenomen. De Amerikanen willen slechts hulpdienst verleen en den Lutherischen Zending-arbeid, die door den oorlog zoo zwaar geleden heeft, rehabiliteeren. „Zoo spoedig de politieke omstandigheden het veroorlooven, dat de stichters en eigendommen der onderzochte zendingen terugkeeren en den arbeid weer op zich nemen kunnen, is de Conferentie voor uitw. Zending en ook de National Lutheran Council bereid, zich terug te trekken, zonder aanspraak te laten gelden op dat, wat uit het verleen van hulp in noodgevallen zou kunnen voortspuiten. Ook is het niet het doel van de Zendingconferentie en van de National Luth. Council, zich te mengen in hulpbetoon, dat tot hertoe verleend is of voor de toekomst verleend worden zal door Lutherische kerkelijke lichamen of besturen, maar men wil slechts den arbeid aanvullen en in noodgevallen hulp verleen, gelijk de omstandigheden het eischen. Het blijkt dus, dat het niet het voornemen van den Council is, uitwendige zending te drijven en de Duitse missies over te nemen. Hij wil slechts hulp verleen in nood en doen wat hij kan, opdat de Zending en de Zendingsgenootschappen rondom behouden wat hun behoort en wat hun door het vredesverdrag verzekerd is, namelijk: dat de Lutherische missies Lutherisch blijven zullen, en dat de vrijheid om het Evangelie aan de geheele wereld te brengen, aan de Christelijke Kerk niet ontnomen worden zal”.

Gemengd Nieuws.

De Spanische griep en de Zending. Het *Journal des Missions Evangeliques* deelt ontroerende bijzonderheden mede omtrent de fysieke en morele uitwerking van de griep op de inlandische bevolking van Tahiti in December 1918. Daar zakte openbaard zich slechts in een deel van de Franische bevestigingen in de eilandengroep van Tahiti. Het aantal offers dat door de plaag viel, wordt op 3400 geschat, meest leden der Evangelische gemeenten. De Franische Zending verloor 1300 toegelaten tot het Avondmaal, 250 hulpredikers en 15 predikanten. Op Tahiti en Moorea verloren 17 gemeenten hare voorgangers, onder dat men tot hertoe in staat was hen te vervangen. In het eerst openbaard zich een sterke Godsdiensige beweging. De kerken waren gevuld. Men hield boete- en bededagen, de gaven voor de kerk vermeerderden. Maar weldra maakte de Godsdiensige aanspoelingen plaats voor groote zedelijke lichtvaardigheid. Het leed had slechts het vernieuwen aangegrepen, niet het geweten. De zendingen vragen zich af, wat er nu van worden zal, nadat het beste deel van het volk weggenomen is?

Ook op het Zendinggebied der Duitse broeder-gemeente op Labrador heeft de griep opvallende wijze gewoed. Alleen op het station Olak stierven tussen 3 en 23 November 1918, 709 menschen. Daar bijna alle nannetijke personen weggenomen werden, is de gemeente ten doode opgeschreven. De twee zendingen Waldman en Ascho hadden een ontzaglijke taak te vervullen. Zij moesten de kranken van brood en water voorzien, het vuur aanhouden, de dooden begraven, de weeren verzoenen. Het duurde weken lang, voor zij de gestorvenen konden begraven. Toen de kleine schare overgeblevenen haar Kerstfeest vierde, waren de harten met een onbeschrijfelijk weze vervuld. In 1919 moest het station verlaten worden, nadat het 143 jaar uitgangspunt van een rijk gezegend werk geweest was. Gelijk te Olak is ook de toestand te Hebron, waar van de 212 gemeentelieden 131 aan de griep stierven. Niet veel beter is het in Nain en Hoffenthal.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

HET KOMT!!

Nog is de wet „de Vissers niet in werking en reeds nu wordt het particulier initiatief opgewekt.

„Volksonderwijs” zal niet langer blijven „pal-taan” en ook niet langer pal blijven staan, maar zal vooruit trekken. Zeker, het zal met „schrijven” beginnen. Dan zal men „overleggen” en dan gaat men handelen. Wie weet hoe spoedig de eerste ton gouds is bijeengebracht. Een kleinigheid voor Volksonderwijs, want voor het openbaar onderwijs heeft men bijzonder veel over en het zal dus wel tot bijzonder openbaar onderwijs komen. Een eerste en schoone vrucht van de gelijktelling. Zoo komt de school pas buiten de politiek. Dat was ook steeds de bedoeling, maar de middelen tot nog toe door de vrijzinnigheid aangewend, hebben niet tot het doel kunnen leiden.

Maar nu zal het komen.

Bijzondere openbare scholen!

De wet kent alleen openbare en bijzondere onderwijs, maar wat is een naam!

essen werd gesproken ger, namens de Com-n Zending door W. Kerkraad een woord en der ouderlingen. jken segen voor de e Hij hier spoedig de

naad is voortaan: Z.

ormde Kerk.

3. Krijkamp, te Oost-we, G. A. Pott, te Oud-d, W. J. Kolkert, te E. H. Blaauwendraad, meroden, A. A. van di. — Voorhuisen, J. een. — Thamen a.d. lward. — Naidwijk ren. — Engelen (toet), Baardwijk. — Anloo, n.

G. Barger Een, pred-b” te Heemstede. — en, te Buurmalsen. — te Oudemirdum. — Poederloijen. — d. Veen, te Jisp. — d. Hartlingen. — Elspeet, idrum. — Dordrecht, — Wier, J. J. Homan, nd-Driewegen, W. M. a.d. IJsel. — Zwartelvoet. — Oudega (W.), te. — Nieuwe-Tongel, Veluwe.

daart
TTERDAM

itvoering
and
tenaars en Pers

EURIG

tabak, die door worden gesteld. houding tot de n, uiterst laag. n in tabak willen gaaf bij de firma

EVELD,
FABRIEK,
K.

Nieuwendam / 5-; 6.88; Kronmunte / 42; / 6.80; Hilversum oor E / 10-; nagift 3.224; Noord-Schar / 32; Muiden / 2.93; n / 21.22; Oosterend / 3; Wormerveer / 27-; 74.26; Haarlem (met 75; Huizen / 22.61; / 25.32; Velsvoord arlennormer O. Z. Pancras / 5-; land. Zevenhuizen adam / 10-; Vianen venhoven / 15.904; / 5; Westmaas / 5-; a.d. Rijn / 15.22; 55.40; Alblasserdam asseheim / 71.29; / 700-; Vlaardingen vammerdam / 21.50; / 28.05; Bleiswijk pelle a.d. IJssel / 13-; tering / 43.56; Schip- / 128-; et / 29.75; Maassluis ift / 176.874; Char- / 3; Rozenburg / 20-; / 3-; Kralingsche Haverwoude / 29.33; et nagift / 251.80; / 50-; De Lier ledrecht / 52.754; / 86.67; Wassenaar verschie / 24.904; / 109-; Rijnsburg assenbeim / 140-; / 21.65; Dordrecht J. I. Ansbach / 60.18; 15.174; Barendrecht ucum / 42.70; Krim- / 17.13; Oudshoorn land / 20-; te-Gr- 234; Maasland / 74.13; 237.

1. Zierikzee / 20.59; ler / 23.37; Axel mburg / 5-; Heil- / 23.66; Vlissingen Anna Jacoba Polder n W-Souburg / 33.91; / 43.324; Oostkapelle a / 129.65; Gapinge er / 13.44; Scharen-Wolfaartsdijk / 18-; 7.65.

Brabant. Klundert / 114.304; Bergen- / 8.50; Zevenbergen illemstad / 24.68; a. / 10.69; Nieuwen-Werkendam / 33.29; / 35.10; Bosoyen -; Moerdijk / 13.25. PITULATIE. / 1703.254; / 1245.814; / 258.95 / 680.094; / 665.734; / 430.204; / 1781.954; / 3575.93 / 644.38 / 320.244; / 11306.564 / 4.69 / 11301.254; VAN MARLE Jr., Penningmeester, Keizersgracht 164. No. 6327.